

Pr. lect. univ. dr. DANIEL ENEA: Nicolae Kataskepenos, SFÂNTUL CHIRIL FILEOTUL - VIAȚA CA FILOCALIE

Cu binecuvântarea Î.P.S. Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, vede lumina tiparului la finele anului 2020, la Editura Doxologia lucrarea monahului Nicolae Kataskepenos, Sfântul Chiril Fileotul - viața ca filocalie, în traducerea Laurei Enache cu un studiu introductiv de Ètienne Sargologos, tradus din limba francză de Florentina Drăgulănescu. Diaconul Ilarion M. Argatu este cel ce s-a ostenit cu îngrijirea ediției, cu notele și bibliografia.

Știm că sfântul s-a născut pe la anul 1015, când încă trăia Sfântul Simeon Noul Teolog, cel care revigorase viața monahală prin isihie, în plină epocă bizantină. S-a bucurat de educație teologică, ajungând citeț. Era un adevărat model de evlavie, iar arhiepiscopul din Dercos l-ar fi dorit între clerici. Considerându-se nevrednic de preoție și nefiind de la început de acord, la vârsta de douăzeci de ani se căsătorește. După nașterea primului copil, sfântul vorbea cu soția sa despre cumpătare și multă înfrânare. Postea cinci zile pe săptămână și făcea privegheri noaptea. Simțea o adâncă admirație pentru călugări, ce aveau o viață asemenea îngerilor. Timp de trei ani intră în slujba unui corăbier. Întors acasă, el îi face cunoscut soției hotărârea sa, fie să se retragă la o mănăstire, fie să ducă acasă o viață plină de reculegere și isihie. Soția îl roagă să rămână sub același acoperiș, el împlinindu-i dorința, stând ani îndelungați. Pe lângă educarea copiilor, se îngrijea mult cu postul, citirea psalmilor și rugăciune stăruitoare, împletită cu milostenia. În necazuri, știa să fie calm și răbdător, un exemplu este încercarea prin care fiica sa de doar zece anișori, își pierde un ochi într-un accident. Fratele său Mihail, transformă modestul lor paraclis în mănăstire, iar sfântul se ocupa de buna rânduială a micii comunități. Pentru scurt timp se retrage cu toți viețuitorii la Dercos. Se stabilește pentru totdeauna la mănăstirea întemeiată de fratele său și este tuns în monahism cu numele Chiril. Aici se desăvârșește în trăire isihastă. Se retrage pentru trei ani, ca apoi revenit în obște să fie renumit pentru viață și minunile ce le făcea. Este cercetat de Eumathios Filokalis, faimosul general al împăratul Alexie I Comnenul. Numea sfânta euharistie, dulcele meu Hristos. În ultimul an de viață, sfântul a stat mai tot timpul fără putere la pat. Pe 2 decembrie 1110, la 96 de ani trece liniștit la Domnul. Așa cum mărturisește biograful său, Nicolae Kataskepenos, a rămas în amintirea tuturor ca un mare ascet, cu o viață plină de dragostea lui Dumnezeu și a semenilor. S-a distins ca un mare postitor, rugăciune continuă, smerenie dar și un bun sfătuitor. Cele 57 de capitole prezintă pe larg lupta sfântului cu ispitele, smerenia și toate încercările asumate. Dar trebuie remarcat duhul filocalic al Sfântului Chiril Fileotul, care a transformat timpul său în timpul lui Dumnezeu, devenind monah în vremuri tulburi, anul 1054 Marea Schismă. Rolul său de sfătuitor pentru Ana Dalassena, pentru fiul acesteia împăratul Alexie I Comnenul, care îl cercetează în două rânduri, sunt demne de luat în seamă, așa cum Binecredinciosul Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt îl cerceta pe Cuviosul Daniil Sihastrul.

Lucrarea reprezintă o adevărată frescă a vieții bizantine din proximitatea Constantinopolului, cu oameni obișnuiți: călugări, lucrători, războinici, hangii. Deși sunt prezentate și fapte mărunte cu detalii interesante, despre modul de a se hrăni și de a se îmbrăca, despre ocupațiile cotidiene, acestea se împletesc cu politica de stat, despre pelerinajele la Roma sau la altarul din Vlaherne sau din Hones, în Frigia. Editarea în limba română a operei cuviosului Nicolae Kataskepenos îmbogățește literatura filocalică de la noi, deoarece sfântul Chiril Fileotul încredințându-și viața vreme de trei ani unor corăbieri, va petrece o perioadă pe malurile Dunării, pe actualul teritoriu al țării noastre, fapt ce-l va determina să-și închine viața slujirii lui Dumnezeu, dar și a aproapelui. Această biografie ne dă date și despre autor, cuviosul Nicolae Kataskepenos, care era până în momentul actual foarte puțin cunoscut. Prin stil, concizie, limpezime și sinceritate, cu parafraze scripturistice și din Sfinții Părinți, îl putem considera printre cei mai buni hagiografi bizantini ai veacului al XII-lea.